

Acerca de este libro

Esta es una copia digital de un libro que, durante generaciones, se ha conservado en las estanterías de una biblioteca, hasta que Google ha decidido escanearlo como parte de un proyecto que pretende que sea posible descubrir en línea libros de todo el mundo.

Ha sobrevivido tantos años como para que los derechos de autor hayan expirado y el libro pase a ser de dominio público. El que un libro sea de dominio público significa que nunca ha estado protegido por derechos de autor, o bien que el período legal de estos derechos ya ha expirado. Es posible que una misma obra sea de dominio público en unos países y, sin embargo, no lo sea en otros. Los libros de dominio público son nuestras puertas hacia el pasado, suponen un patrimonio histórico, cultural y de conocimientos que, a menudo, resulta difícil de descubrir.

Todas las anotaciones, marcas y otras señales en los márgenes que estén presentes en el volumen original aparecerán también en este archivo como testimonio del largo viaje que el libro ha recorrido desde el editor hasta la biblioteca y, finalmente, hasta usted.

Normas de uso

Google se enorgullece de poder colaborar con distintas bibliotecas para digitalizar los materiales de dominio público a fin de hacerlos accesibles a todo el mundo. Los libros de dominio público son patrimonio de todos, nosotros somos sus humildes guardianes. No obstante, se trata de un trabajo caro. Por este motivo, y para poder ofrecer este recurso, hemos tomado medidas para evitar que se produzca un abuso por parte de terceros con fines comerciales, y hemos incluido restricciones técnicas sobre las solicitudes automatizadas.

Asimismo, le pedimos que:

- + *Haga un uso exclusivamente no comercial de estos archivos* Hemos diseñado la Búsqueda de libros de Google para el uso de particulares; como tal, le pedimos que utilice estos archivos con fines personales, y no comerciales.
- + *No envíe solicitudes automatizadas* Por favor, no envíe solicitudes automatizadas de ningún tipo al sistema de Google. Si está llevando a cabo una investigación sobre traducción automática, reconocimiento óptico de caracteres u otros campos para los que resulte útil disfrutar de acceso a una gran cantidad de texto, por favor, envíenos un mensaje. Fomentamos el uso de materiales de dominio público con estos propósitos y seguro que podremos ayudarle.
- + *Conserve la atribución* La filigrana de Google que verá en todos los archivos es fundamental para informar a los usuarios sobre este proyecto y ayudarles a encontrar materiales adicionales en la Búsqueda de libros de Google. Por favor, no la elimine.
- + *Manténgase siempre dentro de la legalidad* Sea cual sea el uso que haga de estos materiales, recuerde que es responsable de asegurarse de que todo lo que hace es legal. No dé por sentado que, por el hecho de que una obra se considere de dominio público para los usuarios de los Estados Unidos, lo será también para los usuarios de otros países. La legislación sobre derechos de autor varía de un país a otro, y no podemos facilitar información sobre si está permitido un uso específico de algún libro. Por favor, no suponga que la aparición de un libro en nuestro programa significa que se puede utilizar de igual manera en todo el mundo. La responsabilidad ante la infracción de los derechos de autor puede ser muy grave.

Acerca de la Búsqueda de libros de Google

El objetivo de Google consiste en organizar información procedente de todo el mundo y hacerla accesible y útil de forma universal. El programa de Búsqueda de libros de Google ayuda a los lectores a descubrir los libros de todo el mundo a la vez que ayuda a autores y editores a llegar a nuevas audiencias. Podrá realizar búsquedas en el texto completo de este libro en la web, en la página <http://books.google.com>

A. Diss. 12032

EXERCITATIONEM ACADEMICAM
DE
POTESTATE
LEGUM CIVILIUM IN
JUS NATURÆ,
DIVINI NUMINIS AUXILIO

ET

AMPLISSIMÆ FACULTATIS PHILOSOPHICÆ CONSENSU
IN ACADEMIA LIPSIENSI

H. L. Q. C.

AD DIEM XXX. DECEMBR. cl. 1500 XIII.

PLACIDO ERUDITORUM EXAMINI SUBMITTIT

P R Æ S E S

M. CAROLUS GOTHOFREDUS
WINCKLERUS,

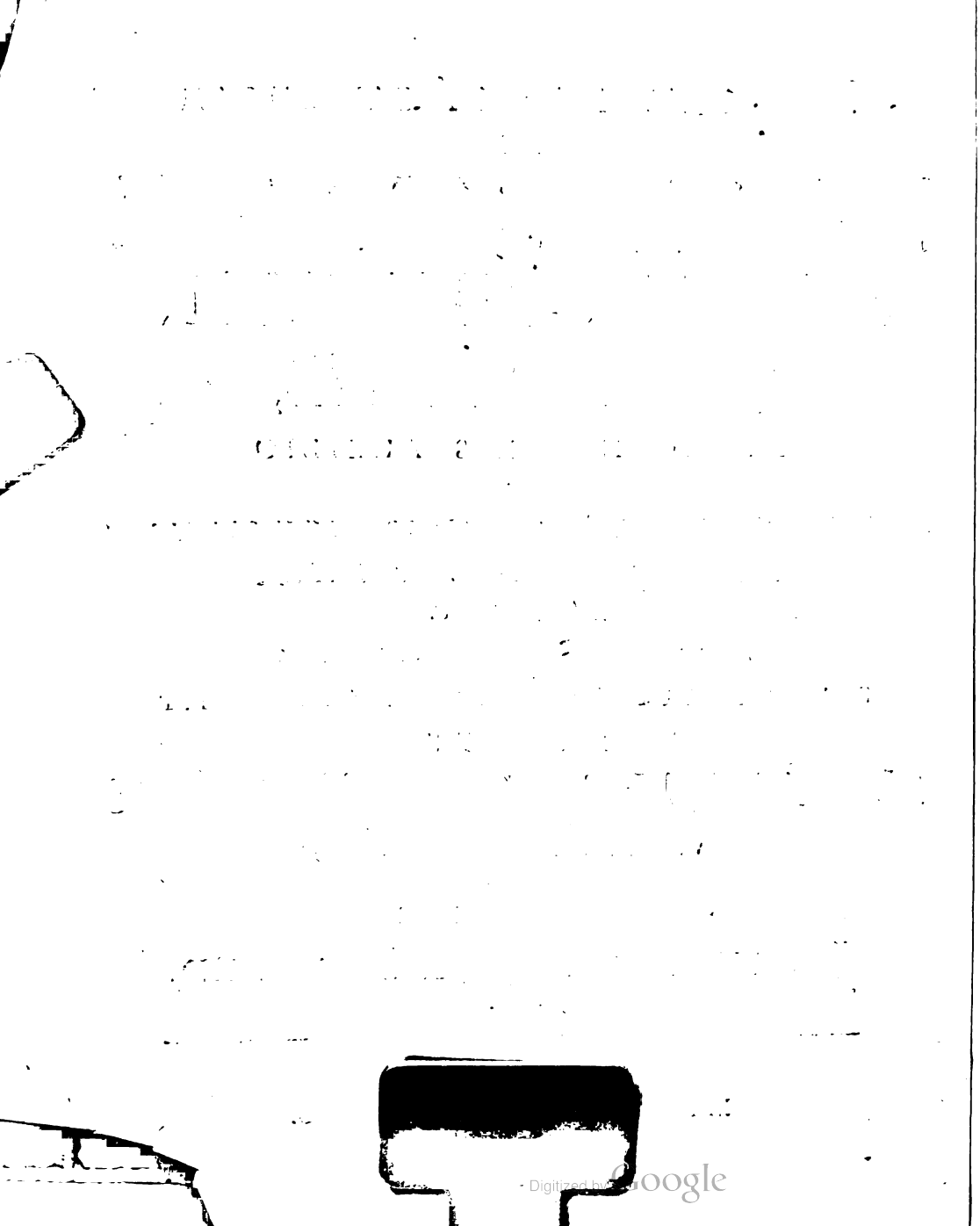
LIPS.

RESPONDENTE

JOHANNE BENJAMIN KONHARD,
LIPS.

L I P S I Æ,
LITERIS JOH. ANDR. ZSCHAU.

5
H. K. S.
Digitized by Google

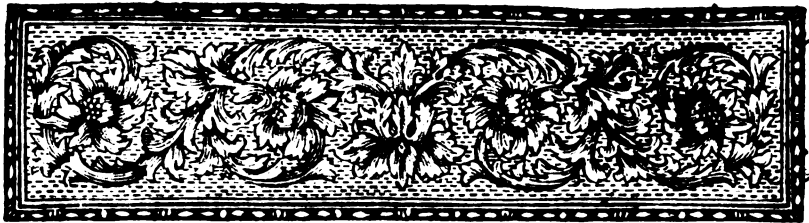

CONSPLECTUS DISSERTATIONIS.

Argumenti dignitas & utilitas §. I. *Quid*
per Legem Civilem & Naturalem, itemque
potestatem hic intelligatur. Jus Naturæ in
permittens & præcipiens dividitur. §. II. circa
prius Jus Civile versatur connivendo §. III. &
fanciendo. Posterius tribus modis fit: præci-
piendo, quod exemplis declaratur, §. V. VI. ve-
tando §. VII. (quæ prohibitio iterum concernit
personas, res, §. VIII. IX. X. & actiones §. XI.)
& addendo, idque duplici ratione: aut enim
informatur entia statui primævo jam cognita
§. XII. & XIII. circa quam rem duæ cautiones af-
feruntur, & de Jurisprudentia veteri formu-
laria judicium fertur. §. XIV. XV. aut entia
nova introducit. §. XVI. a permittente ad
præcipiens Naturæ Jus fit digressio. Hujus ef-
fata aut speciem consilii habent, unde officia hu-
manitatis oriuntur, quibus Jus Civile aliquan-
do plenam obligationem tribuit §. XVII. aut
præcepta sunt perfecte obligantia. §. XVIII
Circa hæc Lex Civilis triplici modo occupata
est: firmando, determinando & vim efficaciter
agen-

agendi in foro civili denegando. §. XIX. Confirmatio consistit in repetitione cum primis conclusionum remotiorum §. XX. & interpretatione, ubi de subordinatione & collisione præceptorum Naturalium incidenter agitur §. XXI. Determinatio exemplis docetur §. XXII. & an in pœnis constituendis Legislator Jus forense Moisaicum sequi teneatur? disquiritur §. XXIII. Denegatio fit tribus modis §. XXIV. aut enim conventiones actione destituit §. XXV. aut peccata impunia dimittit §. XXVI. aut fictione vel annullatione materiam subducit, quo minus Jus Naturæ eidem applicari possit. §. XXVII. Ultimo loco de dispensatione quædam moventur. §. XXVIII. & finis Dissertationi imponitur. §. XXIX.

DE PO-

DE
POTESTATE LEGUM CIVI-
LIUM IN JUS NATURÆ.

§. I.

Uid liceat summo imperio in Leges Naturales, non minus ardua quam utilis est tractatio. Sine hac enim nec legislatoria potestas recte sibi constat, nec limites legum civilium & naturalium rite constitui possunt. Sine hac frustra de justitia arbitrarii juris quicquam definiri potest, nec certi esse queunt de necessitate obsequii illi, quibus gloria ejus relicta est. Ut proinde conveniens omnino duxerint viri doctrina præstantes, qui Jus Naturæ & Gentium nobis dederunt illustratum, hanc quoque Provinciam occupare; etsi hoc sparsim saltem factum ab iis sit, & ubi quæstionum specialiorum decisio id desideraret. Mihi dum argumentum aliquod in *Φιλοσοφῶντων* Cathedra proponendum, quærerem, nullum hoc visum dignius fuit.

B

ab

ab alio in his studiis probe exercitato expectari poterant, de me sperare non jubeam, facilem tamen veniam me ab iis impetraturum confido, qui juvenili ætati aliquid indulgendum condonandumque esse didicerunt.

§. 2.

Per *Legem* igitur *civilem* à me hic indigitari, quam quilibet, penes quem est τὸ κύριον in Republica subditis circa actiones illorum externas regendas ad felicitatem totius civitatis obtinendam sancit, vel ab aliis introduci patitur, etiam me non monente perspicitur. Unde sequitur, non solummodo Jus scriptum, ut à Jctis Romanis appellatur, sed & id, quod absque scripto venit, & Legis vim habet, ut & illud, quod permittente summa potestate a minoribus societatibus civilibus, Municipiis puta, & Collegiis conditur, & statutarium vulgo nuncupatur, hic comprehendit. Porro *Jus Natura* in laxiori significato hic ponimus, sic, ut & constitutum & permissivum includat. Prius definimus *decretum voluntatis Divina per rationem promulgatum omnes homines exactissime & immutabiliter obligans, ut actiones voluntarias cum natura humana ad certum finem à Deo formata, & libera hominum voluntate, licite amplius disposita, necessario convenientes suscipiant, non convenientes omittant.* Excell. Dn. FILLIUS ad Puffend. de O. H. & C. L. 1. C. 3. §. 1. Obs. 77. 1. 3. Quo sensu ἡ φυσικὴ ἐπιταγή, αὐτοδίδακτον νόμον, καὶ ὄν νόμον κατὰ φύσιν à Græcis Philosophis, *legem non scriptam, sed natam, legem æternam* à CICERONE aliisque vocari, notavit diligentissimus Vir HENR. STEPHANUS in *Præf. ad Juris Civilis fontes & Rivos.* Conf. SELDENUS de *Mari clauso* L. 1, C. 3. Posterius mihi est De-

cretum voluntatis divina per rationem promulgatum, quo hominibus facultas moralis actus cum natura humana necessario non convenientes vel pugnantes suscipiendi conceditur. Dn. TITIVS ad Pufend. de O. H. & C. L. 1. C. 3. §. 12. Obs. 86. n. 7. Quæ ad hoc pertinent à GROTIUS L. 1. d. J. B. & P. C. 1. §. 10. Juris Naturalis esse reductive dicuntur. Vid. PUFEND. L. 2. d. J. N. C. 3. §. 22. Denique per potestatem hic innuo qualitatem moralem personæ legislatoris competentem ad licite agendum, quam per ἰξουσίαν vulgo hic expriment, qua de re doctè egit CASPAR ZIEGLERUS de J. M. L. 1. C. 1. §. 8. seqq. Ut paucis me expediam, disquirendi animus est, quid liceat summæ in Republica potestati circa Jus Naturæ præcipiens & permitvens?

§. 3.

Methodi libertas excusabit, si a posteriori specie exordium ducam. Jus hoc, uti statum primævum generis humani, quatenus fuit, obnoxius tamen esse potuit mutationibus, pro objecto habet, ita circa illud duplici fere ratione versari animadvertimus Legem civilem. Nonnulla enim indifferentia remanserunt, adeo ut illorum intuitu salvam reliquerit civibus suis libertatem naturalem: idque optima ratione factum esse puto, ne dum de singulis fierent constitutiones, in immensam excrescerent molem leges arbitrariæ, ex qua non nisi inevitabilis multarum ignorantia & infinitus litium numerus poterat enasci, contra finem haud dubie institutarum societatum civilium. Huc enim pertinet illud *ISOCRATIS AD NICOCLEM:*

Leges quare in univēsum aquas & utiles & inter se consentientes, atque etiam tales, quæ & controversias civium quam paucissimas, & compositiones, quam fieri potest, celerimas efficiant; & alterum QUINTILIANI Declamat. 264. Quid interest nulla an incerta sine leges? Unde optime TACITUS de statu legum sui temporis: Corruptissima Republica, plurima leges. Referunt id nonnulli Viri docti & cordati inter nāvos Jurisprudentiæ Germanicæ, quæ assumtis in societatem peregrinis institutis, adeo legibus specialissimis abundat, ut jam mole sua laboret, & eidem ediscendæ vix sufficiant ii, qui in ea omnem ætatem contriverunt. Contra extolluntur ab iisdem majores nostri, apud quos *plus valebant boni mores, quam alibi bona leges.* Cæterum regula hic observanda est, quod quoties actuum indifferentium libertatem haud infregit aut lex aut consuetudo contraria, toties eam durare adhuc existimandum esse. Quamvis enim ea sit societatum civilium conditio, ut in iis actus suos externos subditi Imperio summo submisisse censendi sint, res tamen ita limitanda est, ut aliter id non intelligatur, quam in quantum legislatores certi quid definiverunt. Etsi vero actus indifferens ab initio subsistat, ex eodem tamen fonte fluit, posse eum retro irritum per legem subsequentem, sicubi id e re visum fuerit summæ potestati, declarari.

§. 4.

Alia operatio est Legis civilis, dum ea, quæ juris sunt permittentis vel ad *necessitatem obligationis* evehit, vel *vetat* omnino, vel etiam *incognita superaddit*, ut plane huc

huc applicari queant, quæ Jctus de edicto prætoris asseruit, *introducendum esse adjuvandi vel supplendi vel corrigendi juris civilis gratia* l. 7. §. 1. ff. de J. & J. Nam cum aliquid addimus vel detrahimus Juri communi, Jus proprium i. e. civile efficimus. ULPIANUS in l. 6. ff. eod. Quemadmodum autem hæc efficacia ex principio ante adducto & ex renunciatione tacita & præsumta jurium libertatis eorum, qui in unam societatem coaluerunt, fluit, ita subditorum non est, scrupulosius sciscitari causas. Voluntas enim & arbitria Principum hic pro ratione sunt, & satis est ratio universalis sine repugnantia contrariæ legis. GROTIUS L. 2. C. 20. §. 26. Quamquam deceat bonum & prudentem legislatorem ante omnia indelem gentis suæ, necessitatem & utilitatem præ oculis habere. Conf. ZIEGL. d. J. M. L. 1. c. 5. §. 48. *

§. 5.

Sed hæc quidem paulo diductius explicanda sunt. Dixi autem Legem civilem aliquando ita juvare Jus Naturæ permittens, ut ei quoque *necessitatem obligationis* adjiciat; quod toties accidit, quoties nos ad ea facienda adstringit, quæ adimplere ante legem meri arbitrii erat. Illustrabimus rem uno alterove exemplo. Ita quamvis probabile maxime sit, Parentes, dum fatis functi nihil de transferendo rerum suarum dominio disposuisse inveniuntur, illud ad liberos suos transmittere voluisse, quod PAPINIANUS *Natura simul & parentum commune votum*, PALLIUS *legem tacitam* vocat, dubium

tamen nullum est, posse illos totam hæreditatem, si liberi jam sint adulti, & semetipsos exhibere queant, iisdem adimere, extraneis donare vel in alios usus convertere. Conf. *GROTIUS L. 2. C. 7. §. 5. PUFENDORFIUS L. 4, C. 11, §. 3. & seqq.* adeo, ut ne Legitima quidem, materialiter, ut loquuntur, considerata, & quatenus naturam alimentorum habet, debeatur. *ZIEGL. ad GROTI. de J. B. & P. p. 302,* Observavit illam libertatem ex parte Jus vetus Romanum, quod non solum militibus privilegium hoc indulgit, ut ad legitimam liberis relinquendam non teneantur, nec præteritis querela nullitatis sive inofficiosi competat *L. 9. & L. 24. C. d. inoff. Test.* sed & cuilibet dedit licentiam, emancipatos quidem plane præterire in testamentis, suos vero hæredes modo expressis verbis fieret, sine iusta etiam causa excludere. At lex *JUSTINIANI* & plerarumque aliarum gentium, ut litium materiam præscinderet, & pravis affectibus obicem poneret, immane quantum hanc libertatem circumscripsit, & necessitatem parentibus utriusque sexus imposuit, portionem certam, semissem vel trientem hæredibus suis sine onere & sub honorabili institutionis titulo relinquendi, neque alias admisit exhæredationis causas nisi iustas & a se approbatas. Conf. *Nov. 115. & us.* Secus si fecerint, ultimas voluntates iussit esse nullas, & rem totam ad intestati causam reverti.

§. 6.

Porro ab unius cujusvis arbitrio haud dubie dependet, rem sibi delatam acquirere vel repudiare. *Quod*
AN-

autem cum posset aliquid quarere, inquit **ULPIANUS**. 66. ad edictum, non id agit, ut acquirat, ad hoc edictum non pertinet. Pertinet enim edictum ad diminuentes patrimonium suum, non ad eos, qui agunt, ne locupletentur l. 6. ff. qua in fraud. credit. Cum tamen debitor dolo non careat, qui hæreditatem vel aliud lucrum sibi oblatum eo saltem fini, ne Creditoribus inde satisfieri queat, respuit, lex civilis invitum quoque ad acquirendum cogere poterit, vel Creditoribus, ut neglecta fraudulenter revocent, actionem dare. Id jam olim in Fisci gratiam introductum fuisse, testis est **PAULUS** l. 45. ff. d. Jure Fisci, & apud Frisios observari, commemorat **HUBERUS**. Nec aliam in Saxonia Electorali sententiam obtinere, etsi paulum limitatam ex **CARPZOV. Decis. 16t. BERGERO ad LAUTERB. qua in fr. Cred. p. 753.** aliisque constat. Conf. **SCHILT. Ex. 46. Tb. 53.** Ita cum viceversa nemo rem suam alienare sit obstrictus, **ANTONINUS** tamen consultus à quibusdam Præsilibus Provinciæ, de his servis, qui ad ædem sacram vel ad statuam Principum confugerant, præcepit, ut, si intolerabilis videatur sævitia dominorum, cogantur servos suos bonis conditionibus vendere, & pretium Dominis daretur; Et recte, ut addit **JUSTINIANUS: expedit enim Reipublica, ne sua re quis male utatur.** Veniunt in hunc censum reliquæ necessariarum venditionum species, quando v. g. illi, qui annonam flagellant, ut merces coemptas justo pretio, si necessitas exigat, aliquando etiam fide de pretio habita, distrahant, jubentur. Vid. l. 6. ff. d. extraord. criminib. **ZIEGL. L. r. C. 41. §. 83. 84.** vel, quando merces per territorium alterius

rius transvectas certo in loco per tempus aliquod venum exponere necesse est, quod jus stapulæ vulgo nominant. *LEHMANN. (bron. Spirens. L. 4. c. 22. WEHNERUS voce Staffel = Recht. ZIEGL. L. 2. C. 42. ut alia, quæ copiose adduci poterant, taceamus.*

§. 7.

Neque tamen circa indifferentes actus hic subsistere Lex Civilis solet, sed ulterius progreditur, & non nullos in illicitorum numero ponit, & in transgressores severe aliquando animadvertit. Magna in hoc argumento pars prudentiæ Legislatoriæ absolvitur, ne vel nimium intendendo arcum, rumpere eum faciat, aut laxiori disciplina subditos ad delinquendum invitet. Salus populi, uti & hic suprema lex est, ita proclivitas gentis & inclinatio potissimum inspicere debet: neque hic omnibus eadem instituta conveniunt, cum fieri possit, ut quæ uni Genti necessaria, alteri inutilia fore deprehendantur. Sed illa quidem ex professo tractare, instituti nostri non est, qui id saltem, quod licet hac in re summæ potestati, perscrutari intendimus.

§. 8.

Vetatio autem illa aut *personas* concernit aut *res & actiones*. Ad priorem speciem restricta matrimoniorum licentia spectat. Non meum hic est excutere, an Naturalia jura repugnent connubiis inter eos, qui parentum & liberorum sibi invicem loco sunt, aut in primo

mo gradu ex transverso limite collocantur, initis, et si hic titubantem videas magnum *GROTIUM. L. 2. C. 5. §. 12. seqq.* pensitatione quoque digna sint, quæ à *PUFENDORFIO. L. 6. c. 1. §. 28. seqq.* circa hanc quæstionem afferuntur, & verosimile fiat nonnullis, omnem prohibitionem ex Lege Divina revelata, cujus forte notitia ad alias quoque gentes penetravit, repetendam esse. Id ad minimum expeditum est, reliquos lineæ collateralis Gradus impedimento non esse, quo minus nuptiis locus sit. Ut itaque conjunctiones eorum prohibeantur, inter quos parentalis, ut loquuntur, respectus intercedit, aut qui consobrini sibi invicem sunt, ex Jure positivo esse videtur; & si consultum sit aliquando indagine quasi facta à licitis homines libidinosos arcere congressibus, quo eo minus ad illicitos provolare possint. Fuit hæc mens procul dubio *THEODOSII M. Imperatoris*, qui, ut utar testimonio *AMBROSII in Epistola ad PATERNUM 66. Patruelles fratres & consobrinos vetuit, inter se conjugii convenire nomine, & severissimam pœnam statuit, si quis temerare ausus esset fratrum pia pignora.* Sublata tamen hæc Constitutio ab *ARCADIO Imperatore. Conf. JAC. GOTHOFREDI. ad legem Celebrandis 19. C. de Nuptiis.* Fuit eadem mens Severissimorum nostrorum Principum, ex quorum Constitutionibus hodie ejusmodi Matrimonia, nisi dispensatio accedat, pro illicitis habentur. Deinde, ut matrimonia cum peregrinis, alienæ fidei formulæ addictis, Judæis, ob interdictam cum his communionem, de qua evolvi meretur *JAC. GOTHOFREDI ad RIVETUM Epistola singularis inter opuscula ejusdem, Hæreticis, infidelibus inita nulla sint, & pœnam mereantur, itidem Civili Juri ortum debet:*

C

quem-

quemadmodum & illud, quod Judæorum Synagogæ, deportati, & in nostro Imperio religionibus reprobatis adscripti nihil ex liberalitate testatorum accipere possint; & quæ sunt alia innumera, quæ consulto hic omittimus.

§. 9.

Ad res etiam dispositio legis civilis extenditur, quando illæ aut commercio eximuntur, aut eas tractandi alienandique potestas privatorum certis limitibus includitur. Prioris exemplum constituebat olim Purpura Domui Augustæ propria, quam emere aut vendere læsæ Majestatis instar criminis habebatur. *l. 1. C. qua res vendi non possunt. l. fin. C. Theodos. de Murilegulis, ibique GOTHOFREDUS.* In eundem censum veniunt res sacræ, sanctæ & religiosæ, in quibus tamen veterum superstitionem ex parte mitigavit ævi recentioris melior opinio. Necessitas etiam quandoque aut utilitas publica efflagitat, ne frumentum, aurum, argentumque signatum vel rude, nisi quantum ad iter faciendum sufficit, Provincia exportentur. Cujus generis edicta antiqua pariter & recentior Historia suppeditat. *vid. l. 11. ff. d. publican. & Vetical. l. 2. C. d. Commerc. & Mercator. GROENEWEGEN ad eandem L. ZIEGL. de J. M. L. l. C. 41. §. 61. seqq.* Circa importanda etiam eadem legis civilis potestas se exerit, dum invectionem rerum nonnullarum impedit, illarum potissimum, quæ Rempublicam pauperem aut ad luxum promiorem efficere poterant, *ZIEGL. §. 68.*

§. 10. Possè

§. IO.

Posse autem instituta hujusmodi optima ratione niti, neque his cuiquam jus suum detrahi, prudentior quisque facile largietur. Utut enim ea Dominii introducti natura sit, ut rerum suarum quisque liberrimus moderator & arbiter reputandus sit; interdicta tamen illa aut rem nondum acquisitam attingunt, ideoque injuriam non inferunt, aut si de bonis jam acquisitis loquuntur, meminisse oportet, usum illorum ita subordinatum esse imperio civili, ut a hujus rationibus non possit separari. Optime *SENECA de Beneficiis L. 7. C. 4.* dicit: *Ad reges potestas omnium pertinet, ad singulos proprietas.* Elicitur hæc doctrina ex communi sponcione civitatis, quæ in imperantem ea omnia transtulisse præsumi debet, sine quibus finis illius, felicitas scilicet publica, obtineri nequit. Conf. *PUFENDORF. L. 8. C. 4. §. 3. 7.*

§. II.

Eadem & circa *actiones* Civium notanda sunt, quas ideo à personis & rebus separamus, cum lex aliquando de illis absque speciali relatione ad has disponere consueverit. Supponamus enim, concessum alicui facultates suas, ut libitum fuerit, collocandi vel largiendi, non idcirco integrum eidem erit, pecunias alea male perdere, aut immodicis sponcionibus insumere. Vid. *Tit. de Aleatoribus & ibi Interpretes.* Licita erit donatio quingentos solidos excedens, neque debetur tamen id,

quod superat legitimam quantitatem, si apud Acta celebrata non fuerit,

§. 12.

Sed de hac quidem secunda operatione satis. Accedendum ad tertiam, quam in *addendo* versari supra dictum fuit. Hæc non unius generis est: siquidem entia statui primævo conditionis humanæ *jàm cognita* aut informat saltem, aut *nova* etiam comminiscitur. Prioribus utpote antiquioribus primo loco insistendum erit. Et hæc quidem ad duo capita redigi posse, docte observatum est à *PUFENDORFIO L. 8. c. 1. §. 1.* Vel enim præscribit certas formulas certosque modos observandos in negotiis, quibus jus in alterum confertur, aut obligatio in aliquo nascitur, vel procedendi ordinem tradit, quo quisque in judicio jus suum persequatur. Itaque ut contrahas, emas, vendas, loces, conducas, mandes, societatem vel rerum vel operarum ineas, vel commodas à natura est: ut vero contractus nonnulli nudo consensu perficiantur, alii tunc demum existere incipiant, si res intervenerit, aut in scripturam sint relati, vel solennia interrogationis responsionisque verba utrinque accesserint, denique ut alii nominatorum alii innominatorum nomen ferant, id omne ex instituto Civili promanat. Rursus, ut mentem tuam explices, qui hæreditatem tuam cernat, quam portionem cuique tribui velis, naturæ conveniens est: Testamenta autem solennia & minus solennia, Codicillos & fideicommissa universalialia & particularia, Legata, necessitatem testes rogandi, & qui plu-

plures sunt laquei hominum incautorum , simplicitas naturæ ignorat.

§. 13.

Ad judiciarium ordinem quod attinet, prout is absque societatis Civilis suppositione , nisi forte Patrem uniuscujusvis familias Judicem constituas, difficulter concipi potest, ita sub imperio civili ex Naturæ dictamine haud dubie recensione facti, actorisque petitione, defensione rei & sententia Jus dicentis absolvitur. Ut itaque certis verborum aucupii utaris, ut aliæ sint actiones in rem, aliæ in personam, directæ aliæ, aliæ utiles & contrariæ, ut judicia quædam sint ordinaria, quædam extraordinem peragantur, ut singulis suæ formulæ sint solennes & certæ, quas legis actiones vocant, ea omnia commenta Juris arbitrarii esse, fatendum est.

§. 14.

Et si vero non utile minus quam necessarium credam, negotiis civilibus ob innumeram illorum multitudinem & vagam, quam a natura habent, indolem, certam formam, ut unum ab altero recte discerni queat, assignare; & ea res plurimum conferat ad deliberationem animi; quem in finem stipulationes apud Romanos introductas esse novimus, duæ tamen hic cautiones adhibendæ mihi videntur. *Prima* est, ne dum limites negotiorum indagari intendimus, ex uno plura efficiamus præter necessitatem. *Secunda*, ne rerum ordinem verborum tricis & formulis alligemus, quæ

cum ad existentiam rei nihil conferant, eam impeditam magis & intricatam reddunt. Cum enim leges, quarum pars hoc ipso fiunt formulæ, debeant esse paucæ, justæ & ita comparatæ, ut a quovis intelligi possint, officium illæ suum perdunt, quando ubique mysteria sectantur & Sybillina Oracula, ut Oedipo interprete semper opus sit: cum impossibile sit, ut rudiores illis obsequium præstent, qui in eas non ex animi pravitate sed ignorantia impingunt. Adde, quod dum nobilissima ingenia in evolvendis eis maximam ætatis partem infumere necesse habent, a melioribus occupationibus & magis proficuis, non exiguo publicæ rei dispendio, abstrahuntur.

§. 15.

Peccavit in utroque Jurisprudencia Romana, non ignorantia quidem, sed studiis partium inquinata. Quiritites enim de principatu cum plebe certantes, quod aperto Marte consequi non valebant, ad id astutia freti pervenire contendebant; & prout illis res judiciaria fere tota, priusquam ex Plebe Consules & Prætores crearentur, concredita erat, actiones ius suum persequendi formulis includebant, quas qui non adhibuisset, ille iustissima etiam causa cadebat. Perebantur autem illæ initio a Collegio Pontificum, postea quoque a Prætoribus, & cum Juris cognitio penes solos Patricios esset, Plebs vinculis hisce detenta comiter eos revereri & suspicere tenebatur. Formulæ autem tantopere ubique vigeant, ut nec quotidianæ jumentorum emtiones & ven-

venditiones illis carere possent. Ridicula propemodum sunt, quæ apud *VARRONEM L. 2. de re rustica* occurrunt: *Eos*, (boves, inquit) *cum emimus domitos, stipulamur sic: ILLOSCE BOVES SANOS ESSE NOXISQUE SOLUTOS præstari. Cum emimus indomitos sic: ILLOSCE JUVENCOS SANOS RECTE EQUÆ PECORE SANO ESSE NOXISQUE SOLUTOS PRÆSTARI SPONDESNE?* & mox: *paulo verbosius hæc, qui Manilii* (is enim pulcherrimi Instituti author) *actiones sequuntur lanii, qui ad cultrum bovem emunt: at, qui ad altaria, hostiæ sanitatem non solent stipulari. Vid. HOTTOMANNUM Anti-Triboniani c. 8. & qui ex professo rem tractavit BARNABAM BRISSONIUM de formulis & solennibus Populi Romani verbis. Non sine stomacho in has ineptias invectus est CICERO de Oratore & in Oratione pro Muræna cap. 11. cujus loca cum vulgo nota sint, hic non adducam. Vid. Illustr. Dn. THOMASIVS in Navis Jpr. Anti-Justinianæ L. 2. C. 5.*

§. 16.

Quæ hactenus disseruimus, eo saltem pertinent, Legem Civilem negotiis statui primævo jam cognitæ formam quandam indere, nunc illorum quoque ratio habenda, quæ *nova* producit. Quod enim de natura alias Imperator dixit, illam deproperare, novas quotidie formas edere, id merito suo Juri positivo tribuitur. Posteaquam enim semel a communione recessit genus humanum, & dominia rerum introducta, familiarumque ante segreges mutuo fœdere in societates civiles conspi-

spirarunt, hoc ipsum novum institutum tot alia peperit, quot cujusque indigentia & utilitas exigere videretur. Primo enim æqualitas hominum desuit, dignitatum gradus constituti, Bella quoque exortâ, quæ quamvis eo in sensu, quo inter duas vel plures summas potestates geri dicuntur, Juris ipsius Naturæ sunt permittentis, effectus tamen illorum poterunt esse Legis civilis. Hinc captivitas, servitus, manumissio, secutz porro differentiz inter manumissos, ut v. g. Jure Romano dediti alii essent, alii Latini, alii denique Juribus Civitatis potirentur. Hinc fictiones juris postliminii, & Corneliz legis, aliaque, quibus scitent Volumina Jurisprudentiæ Romanæ & Justinianæ. Quemadmodum autem isthæc omnia vel enarrare saltem metas Dissertationis excederet, ita intactæ hic relinqui non debent duæ Jctorum Romanorum loquendi formulæ, quibus in hoc argumento frequenter admodum utuntur. Prior est, quando instituta quædam contra naturam introducta ajunt, ut servitutem. *Servitus est constitutio juris Gentium, inquit FLORENTINUS l. 4. §. 1. ff. d. Statu hominum, qua quis Dominio alieno CONTRA NATURAM subijcitur: & paulo plenius IMPERATOR pr. §. d. Libertinis: Res a Jure Gentium (hoc est, moribus a plerisque gentibus tum temporis receptis) originem sumsit: utpote cum Jure Naturali omnes liberi nascerentur, nec esset nota manumissio, cum servitus esset incognita, sed posteaquam Jure Gentium servitus ingenuitatem invasit, secutum est beneficium manumissionis.* Observatum autem est jam pridem a viris doctis, referenda hæc omnia esse ad Jus permittens, & conditionem hominum primævam externam,

nam, quam haud dubie licuit immutare, fieri civitatis. Quo sensu recte dictum est ab *ARISTOTELE Lib. 1. Polit. c. lege venisse, ut alius esset liber, alius servus. Vid. GROTIUM L. 2. c. 22. §. 11. & L. 3. c. 7. §. 1.* Alter loquendi modus, quando quædam jure naturali communia dicuntur omnium, ut mare, *Add. l. 2. pr. ff. d. R. D. & per hoc littora maris §. 1. ff. d. R. D.* quod ubi de statu, quem ab initio habuit & permittente jure capiendum est; ita quantum in hoc etiam valeant instituta humana & leges populorum, doctè contra *GROTIUM, BOXHORNIVM* aliosque Belgas causæ suæ inservientes executus est integro *de mari clauso* tractatu celeberrimus Anglus *JOH. SELDENUS*, quem ex nostratibus secuti sunt *JOH. STRAVCHIVS, ZIEGLERVS* aliique. *Conf. ZIEGL. L. 2. c. 7. d. J. Maj.*

§. 17.

A permittente ad jus Naturæ constituens progredimur, cujus effata non ejusdem generis esse deprehenduntur. Quædam enim consiliorum propemodum instar sunt, & svadendi saltem indolem habent, unde Interpretes officia humanitatis, quibus non nisi imperfectam obligationem tribuunt, derivare solent. Sine his, uti societas humana consistere quidem potest, sed non satis commode, ita ex Jussu Imperantis in Civili statu perfecta intuitu illorum obligatio introduci potest. *BUDDIVS Philos. Pract. P. II. c. 4. Sect. 8. §. 2.* Ita *Plato puniendum censet, qui vim alteri illatam non arceat: quod & Egyptiorum legibus cadebatur, monente GROTIUM L. 2.*

D

C. 25.

C. 25. §. 7. Sic exheredatione dignum judicat filium, qui pro patre aut matre carceri mancipatis fidem suam rogatus interponere detrectavit, Constitutio *JUSTINIANI Nov. 115. c. 3. §. 8.* Ita *Caupo vel stabularius viatorem sibi eligere non videtur, nec repellere potest iter agentes, l. un. §. 6. ff. Furti adv. Nautas.* Conf. *LEISERI Jus Georgicum I. 3. c. 19. n. 23. seqq.* quod Legibus Slavorum antiquorum narrante *HELMOLDO in Chron. Slav. L. 1. C. 82.* eousque extensum fuit, ut si quis peregre adventantem hospitio excipere recusasset, illius domum vel facultates igne injecto destruere jus fasque haberetur. Vid. *PUFEND. d. J. N. & G. L. 3. C. 3. §. 9.* Vicissim ut illa humanitatis officia exercendi potestas restringatur, aut ea non aliter nisi præstitis nonnullis à parte altera exhibeantur, itidem ex arbitrio Legem ferentis dependet. Prioris exemplum suppeditant plures in Imperio nostro provinciæ, in quibus jus hospitii publici inter regalia refertur, nec privatis competit, nisi aut venia à principe impetrata aut præscriptione acquisiverint. *KLOCK. Vol. 1. Conf. 8. n. 125.* Ad posteriorem casum referenda est exigendorum vectigalium potestas, quoties personæ vel merces ad aliena litora appellunt, aut per alterius territorium transvehuntur. Habent autem vectigalia hujusmodi, si moderate iis utaris, naturam mutuæ humanitatis. Cum enim æquum sit, liberum transitum permittere personis & rebus, justum quoque est, ab his ob præstitam securitatem, & ob sumtus in refectioem viarum, pontium, portuumque faciendos, aliquid rependi. Vid. *GROT. L. 2. c. 2. §. 14. & ZIEGL. d. J. M. L. 2. C. 7.*

§. 18. Di-

§. 18.

Diversa ab his sunt dictamina Juris Naturalis vel leges proprie ita dictæ, quas in præcepta *affirmantia* & *negantia* vulgo distingvunt. *Illa* vocantur, quibus faciendum aliquid, *hec*, quibus omittendum aliquid esse, injungitur. Utriusque generis aut absoluta sunt, v. gr. Deum colendum, neminem lædendum, aut factum vel institutum aliquod humanum, v. gr. dominium supponunt. Conf. *BUDDEUS P. II. c. 4. Sect. 4. & 6.* quod tamen discrimen cum in relatione ad civilem legem, eosdem ferme effectus producat, non magnopere hic attendendum venit. De his præceptis in universum notandum occurrit, illa natura sua, cum ob legislatoris sui auctoritatem, tum arctissimam, quam cum humana conditione conjunctionem habent, esse immutabilia: quo sensu non ineleganter ab Imperatore dictum invenimus: *Civilem rationem civilia quidem Jura corrumpere posse. naturalia vero non utique* §. 3. *J. 4. legit. Agnat. Tut.* Vid. *ZIEGL. de J. M. L. 1. C. 5. §. 40. & 41.*

§. 19.

His tamen non obstantibus variæ sunt operationes, quas quotidie in hæc quoque sancita exercere animadvertimus Legem Civilem. Revocari autem ad tres classes posse videntur. Aut enim *firmant* id, quod natura statuit, aut *determinant* ulterius, aut *vim* eidem efficaciter agendi in foro civili *delegant*, quæ singula ordine excutienda erunt,

D 2

§. 20.

§. 20.

Prima operatio partim in repetitione naturalium Legum, partim in earundem interpretatione consistit. Illi & necessitas & officium summi Imperantis causam præbent. Cum enim conclusiones non nullæ, quo magis à principiis suis absunt, eo difficilius in mentibus præsertim non excultis aut pravis affectibus deditis hæreant, finis certe Rerumpublicarum securitas & tranquillitas publica postulat, ut mediante lege positiva in memoriam revocentur, quinimo necesse aliquando est, ut præceptionum & prohibitionum terminos longius proferat Legislator, quo sepimento quasi ducto tanto magis in tuto collocatæ sint Naturales Sanctiones. Jam vero ea ad summarum potestatum munus spectare, vix erit, qui inficias ibit. Quemadmodum enim unicuique id datum esse intelligitur, ut quantum in se est, commodo publico societatis, in qua vivit, studeat; ita cura hæc quam maxime iis incumbit, quibus universitatis totius salus & custodia concredita est, quique omnium optime id efficere queunt. PAULUS APOSTOLUS Dei ministrum esse dicit summam potestatem, εἰς τὸ ἀγαθὸν, ad bonum, qualescunque scilicet, quod alibi distinctius explicans ostendit, in id institutos Reges, ut vitam quietam & tranquillam degamus in omni honestate, observante GROTIUS de Imper. Summæ Pot. circa Sacra C. 1. n. 4. Jam vero felicitas illa non alia re melius obtineri potest, quam sedula illa inculcatione dictaminum naturalium, quæ unice ad pacem humano generi conciliandam

dam conservandamque collimant. Prævit exemplo suo ipse divinus legum conditor & Naturæ artifex, cuius institutis Populo, quem præ reliquis sibi elegerat, propositis plurima insunt, quæ Naturali æquitati ortum debent. Conf. *MEVIUS in Jurisprudencia Nucleo Insp. 6. §. 5. seqq.* Optime in hanc rem *AMBROSIVS: Quia ipsi quodammodo Natura inserta sunt justitia Semina, addita lex est, cujus auctoritate & Magisterio ingenium Natura proficeret ad fructum justitia faciendum. Sicut enim natiuitas interit, nisi nutrimenta habeat, quibus foeta adolescat: ita & naturale justitia ingenium, nisi habeat, quod respiciat, & veneretur, non facile proficit, sed agrotat, & superuenientibus cedit delictis.*

§. 21.

In interpretanda Lege naturali non puto latius patere summæ potestatis arbitrium, quam privati cujusque bonæ interpretationis regulis instructi. Quemadmodum enim utrique norma debet esse recta ratio, ita neutri ab hujus dictaminibus recedere integrum est. Adest tamen hæc diversitas, ut si decisio dubia habeatur, interpretatio summi Imperantis Legis civilis naturam induat, & subditos ad obsequendum adstringat. Utilis autem, imo necessaria est hæc interpretatio, eo præsertim casu, si collisio & subordinatio Legum naturalium deprehendatur. Notanter *WÆSENBECIVS ad Tit. de J. & J. n. 15. Incidunt, inquit, tempora, cum inter se concurrant & pugnant leges naturales. Sunt enim quidam gradus prin-*

cupiorum & conclusionum moralium, in quibus, si quando usque venit, ut sibi obstant, inferior superiori cedat, necesse est. Ita lex neminem laede, cedit alteri illi, defende tuam tuorumque vitam, quæ fundamentum est moderaminis inculpatæ tutelæ. l. 3. ff. d. J. & J. Similiter Jus Romanum obligationem erga Patriam anteposuit illi, quam parentibus debemus. Si filius Patrem occiderit, cum ad Patriam delendam hostili animo veniret, sine scelere id fieri, atque etiam premio afficiendum majores censuisse, inquit MARCELLUS in l. 35. d. religio & sumt. fun. Alia hujus commatis lubentes omittimus, cum provinciam hanc egregie ornatam videamus a celeberrimo HERTIO in Dissertatione de Legum collisione, Sect. 2. E re igitur subditorum, illorum potissimum, qui ratiocinationibus non assueti, interpretationem hujusmodi certis legibus includi, ut secundum eas actiones suas eo feliciter instituendi compotes reddantur. Sequitur autem ex allatis, Legem Naturæ ita repetitam aut explicatam non fieri novam aut humanam. Manet enim eadem, quæ pridem fuit, nova tantum ad humanos animos & notitiam facta applicatione, quod recte observatum a ZIEGLERO de J. M. L. 1. c. 5. §. 42. Et hoc sensu dicitur ab Imperatore, Jus Civile collectum esse ex naturalibus præceptis aut Gentium aut civilibus. §. fin. J. d. J. & J.

§. 22.

Secundum operationis modum, quo utitur Lex civilis in versando Jure Naturali in determinatione superius collocavimus. Producit hanc vel communis omnium socie-

societatum, vel cujusvis particularis utilitas & necessitas. Forma in definiendo quantitatem temporis, rei aliarumque circumstantiarum, quæ extrinsecus accedere possunt, consistit. Declarabimus rem uno alterove exemplo. Primum esto usucapio vel præscriptio, quæ nomina, si naturæ simplicitatem spectes, pro iisdem habentur. Id autem inter plerosque convenit, usucapionem, quatenus ininitur derelictioni a Domino priori factis vel non factis declaratæ ipso etiam Naturæ Jure in possidente Dominium producere. Vid. *GROT. L. 2. C. 4. §. 3. 4. CONRING. de Finibus Imperii L. 2. C. 19. §. 14.* Sed cum animus derelinquendi signis externis non semper semet prodatur, & temporis per se nulla sit efficacia; intersit autem omnium, ne Dominia rerum in incerto sint, neve Respublica perpetuis discordiis agitetur, optima tandem medela his ambiguitatibus a summis Imperantibus allata fuit, dum certum ad inquirendas res suas Dominis intervallum præfixerunt. Itaque ut res mobilis anno vel triennio, immobilis decem vel viginti annorum lapsu præscribantur, ut bona fides vel ab initio vel toto illo tempore requiratur, ut justus titulus in possidente adsit, & quæ sunt alia, ea omnia juris positivi arbitrio debentur. Alterum exemplum in Poenarum infictione apparet. Nam ut operose probandum non est, Jus Naturæ poenam non determinare, Vid. *GROT. L. 2. C. 8. §. 20. PUFENDORF. L. 8. C. 3.* ita quoties id factum, animadvertimus, toties a Lege civili proficisci, tenendum est.

§. 23. Quæstio

§. 23.

Quaestio hic oritur, an legislator hac in re Juris Mosaici forensis placita sequi teneatur? Quam rectius negandam existimamus. Etsi enim ea sit illarum praestantia, ut certissimum sit, justitiae & prudentiae esse plenissimas, quippe ab omnis sapientiae fonte derivatas, & consultum quoque aliquando esse possit, easdem in dubiis quaestionibus consulere, extra tamen Judaicam πολιτείαν nunquam vim obligantem extendisse, ab aliis demonstratum est. Siquidem legislatorem spectes, est is quidem Deus Imperator & arbiter universi, sed qui non quatalis, sed quatenus singulari modo τὸ Κόρυον in Israelitica Republica obtinuit, easdem tulit. Intentio quoque ejus ultra Populum sibi delectum non processit, cum huic soli sit promulgata; lex vero eos non obliget, quibus data non est. Diserte PSALMOGRAPHUS Ps. 147. *Indicat Deus verba sua Jacobo, constitutiones ac Jura sua Israel: non ita fecit Genti ulli, ideo jura ista non noverunt.* Addendum his est, quod Deus condiderit has leges non convenientes disciplinae omnium gentium, sed accommodatas ad Genium illius Nationis, ut facerent distinctionem Politiae Mosaicæ a reliquis omnibus. B. CHEMNITIUS *Loco de Lege Dei C. 4.* Ut adeo dubium non sit, eas eversa Republica Hebræorum vim suam obligandi perdidisse. ZIEGL. *de J. M. L. I. C. 5. §. 53. seqq. & ad GROT. L. 2. c. 1. §. 14. verb: est autem valde probabilis.*

§. 24. Ter-

§. 24.

Tertia legis positivæ operatio circa Jus Naturæ in denegatione efficacix, quam habere poterat in Foro Civili, conspicitur; quod argumentum omnium diligentissime tractavit præclaræ eruditionis Jctus *DAVID MEVIUS* in *Nucleo Jurispr. Gentium communis Insp. 6.* Exerit se autem illa denegatio non una ratione. Siquidem summus imperans aut conventiones actione destituit, aut actus illicitos impunes relinquit, aut per fictiones etiam & annullationes materiam subducit, ut principia Juris Naturalis eidem applicari nequeant. Addit laudatus *MEVIUS* dispensationem, qua de suo loco nonnulla monebimus.

§. 25.

Et ad conventiones quidem obligationem perfectam generantes quod attinet, haud immerito dubitatur, qua ratione illis actionem denegare possit legislator? cum ipse subsit sanctionibus Naturæ, inter has autem vel prima sit, pacta servanda esse, & societatis humanæ firmissimum vinculum habeatur, ut fidem præstes. Nam quæ *FRANCISCO CONNANO*, magni alias nominis Jcto, sententia arripit, qui promissionum illarum, quæ *συνάλλαγμα* non habent, vim omnem Juri Civili tribuit, ab aliis pridem erroris convicta est. Vid. *GROT. L. 2. C. II. §. 1. seqq.* Sed si rem propius consideres, nihil, quod naturæ adversetur, reperies.

E

mo

mo, Jus civile hic non detràhit aliquid naturali præcepto, sed saltem vim coactivam, quam ex se habet, eidem addere detrectat. Neque enim interdicit civibus suis, quo minus promissa impleant, sed si renuant iisdem stare, saltem non cogit. Evincit id omnium. luculentissime Jurisprudèntia Romana, quæ etsi actionem ex pacto ignoret, possessorem tamen rei promissæ exceptione pacti & retinendi jure adversus promittentem conditione indebiti vel alia experiri volentem, securum præstat. Deinde quanquam ex Jure Naturæ sit actio sive facultas exigendi ejusmodi, ut promissis stare nolentem, vi adhibita compellere licitum sit; hæc tamen *αὐτοχρησθία* cum cesseret societatibus civilibus, in iisque Judiciis publicis institutis, in arbitrio erit summæ potestatis, an ob eandem causam actionem secundum instituta civitatis formatam largiri velit. Quemadmodum enim in societatem coëuntes se suaque submiserunt summæ potestati, ac in hujus voluntate est positum, attemperare privatas cujusque fortunas fini universitatis; ita cum primis in his causis, ubi de acquirendo Jure quæstio vertitur, liberrimam eidem statuendi libertatem concessam esse præsumitur. Nec queri quisquam poterit, hoc ipso injuriam sibi fieri, cum alii sint modi, alterum efficaciter sibi obstringendi, & regula ista, ne Principi quidem licere jus quæsitum cuiquam auferre, tunc demum locum inveniat, si quis illud mediis ab ipsa civili lege introductis sibi comparaverit.

§. 26.

De peccatis quoque, quibus natura læditur, quaesitum fuit, an impunia ea nonnunquam dimittere liceat summo Imperanti? quod uti de gravioribus affirmare, non ausim, ita de levioribus, quæque directo non turbant tranquillitatem publicam, sed id, quod privatorum interest, saltem petunt, minime negandum existimaverim. Cujus rei fundamentum in eo collocandum est, quod quemadmodum in statu libertatis singulorum, qui injuria damno afficiebantur, erat, pœnam à nocente sumere & remittere; ita collata pœnæ exactiōne in summam potestatem, idem arbitrium huic relictum esse credendum est. Vid. *MEVIUS* *Insp.* 6. §. 18. Idque tanto magis obtinebit, quanto certius est, incumbere Imperantibus, pœnas ita accommodare utilitati publicæ, ne dum illæ rigorosius exercentur, hæc dispendium patiatur. Possunt autem complures causæ existere, quæ clementiam severitate potiorē habendam esse suadent: ut sunt, multitudo & potentia criminoforum, delictorum inveterata lues, vel quia punire nihil expedit, ut recte sensit laudatus *MEVIUS*, vel si ex prohibitione gravius malum timeri poterat; quo trahunt aliqui divortiorum apud Hebræos licentiam propter *ακληροναρδ' αυ* Gentis toleratam, *MATTH.* 19. v. 8. itemque apud Romanos lupanaria in prædiis etiam *bonestorum virorum*, teste *JCTO* in *l. 17. §. 1. ff. d. petit. Hered.* concubinatum, quo de *MARCIANUS* in *l. 3. §. 1. ff. d. concub.* quia *concubinatus per leges nomen*

assumpsit, extra legis pœnam est, item illam XII. Tabb. legem, quæ creditoribus debitoris corpus in partes dividere permittit. GELLIUS Noct. Attic. L. 20. C. 1. quanquam sectionem illam à veteribus male intellectam longe aliter interpretatus sit eximius JCtus CORNELIUS VAN BYNCKERSHOECK, Senator Batavus, Observat. Juris Civ. L. 1. C. 1. Adde, quod & honestati aliquid relinquendum sit, ut virtus a vitio possit dignosci, & aliquando consultius videatur, doctrinis salubribus revocare deviantes, quam pœnarum acerbitate reddere magis contumaces. Pulchre hanc in rem SENECA: Ipsos facilius emendabis minore pœna: diligentius enim vidit, cui aliquid integri superest. Nemo dignitati perdita parcit. Impunitatis genus est jam non habere pœna locum. Civitatis autem mores magis corrigit parcitas animadversionum: facit enim consuetudinem peccandi multitudo peccantium: & minus gravis nota est, quam turba damnatorum levat, & severitas, quod maximum remedium habet, assiduitate amittit auctoritatem. Constituit bonos mores civitati Princeps, & vitia ejus feliciter compefcit, si patiens eorum est, non tanquam probet, sed tanquam invitus, & cum magno tormento ad castigandum veniat. Verecundiam peccandi facit ipsa clementia regentis. Periculosum est, mihi crede, ostendere civitati, quanto plures mali sint. L. 1. de clementia C. 22.

§. 27.

Fictio etiam aliquando id efficit, ut naturæ lex, etsi per se non mutabilis, personæ tamen, rei, vel actioni

ni applicari nequeat. Intelligimus autem per fictionem constitutionem, qua fingitur id contigisse, quod minime contigit, vel id non evenisse, quod re evenit. ALTESERRA de Fictionibus Juris Tract. 1. c. 1. Pertinet hæc, ut anticipavimus, vel ad *personas*, vel *res* vel *actiones*. Omnes hæc aut pro nullis habentur, aut ipsi qualitas, quam secundum naturam habere poterant, sed re vera non habent, inesse supponitur. Sic Jurisprudentia Romana servos pro nullis habet, atque hoc ipso negotiorum civilium incapaces eos declarat. Quinimo non tam hominum quam pecudum numero eos censet, sic ut qui alienum servum occiderit, non crimen perpetrasse, sed damnum saltem intulisse credatur, & legis Aquiliæ actione teneatur. l. 2. ff. ad L. Aquiliam; quanquam fatendum sit, Romanos longius hic, quam par erat, processisse. Similiter Jus Quiritum pro nullis reputat exheredatos in relatione ad paternam hereditatem, sicut & illos, qui exilium passi, aut capitis damnati sunt. Porro eadem Legis fictione Pater & filius & fratres in ejusdem Patris potestate constituti unam personam efficiunt, ex quo sequitur, quod, dum nemo secummet ipso contrahere potest, contractus inter eos celebrati non subsistant, neque ex illis obligatio oriatur. In *rebus* idem fere evenire deprehendimus. Sic Purpura vesti alienæ intexta non vindicatur, quasi extincta, sed condicatur saltem: & quæ aliis ferruminatione juncta, accessionis vice cedunt; puta, si brachium statuæ junctum, sit, repeti non potest, quia ferruminatione per unitatem majoris partis consumitur. l. 23. §. 5. ff. d. R. V.

F

Circa

Circa *actiones* etiam nonnunquam ita versatur Lex civilis, ut eas, si imprimis cum jure pugnent, nullas declaret & inefficaces, aliquando ita, ut intervenisse eas supponat, etli nunquam, aut certe non eo tempore, quo finguntur, extiterint. Sic legitimatio retro trahitur ad momentum natiuitatis, quasi legitimatede inde ab initio legitime essent nati. Porro fingit bonæ fidei possessorem usu cepisse rem, ut eidem contra infirmiori Jure possidentem largiri possit vindicationem, & quæ sunt alia hujus commatis studiose collecta à laudato **ALTBERRA**. In his autem omnibus casibus non mutatur Jus Naturæ, quod omnino non liceret, sed subtrahitur saltem ei materia, quo minus ejus dispositio in hac locum inveniat. Fundatur autem hæc potestas in Jure, quod in personas & res privatorum integrum est, quodcunque societati congruum est & salubre. Vid. *MEVIUS. Insp. 6. §. 27.*

§. 28.

Unicum adhuc restat, ut de *dispensatione* Juris civilis circa Naturalem legem videamus: de qua tenendum est, potestatem dispensandi æque late patere, ac ipsam leges ferendi. Itaque uti hæc præcepta naturalia non immutat, sed illis saltem vim efficaciter agendi aliquando denegat, ita simile quid in dispensatione evenire solet. Ejusmodi sunt, quod fœmina ex fidejussione, filiusfamilias ex mutuo non teneantur; quod pupillus & minor, quantumvis rei intelligentes non obligentur ulla conventionem, cui tutoris auctoritas vel consensus curatoris non accessit. Exemplum autem à Matrimonio-

monio, ob sævitiam alterutrius partis aut perfidiam, aut impotentiam dissoluto desumptum, minus accurate in hunc locum à *MEVIO* conjicitur *Insp. 6. §. 21.* Neque enim dubium est, illam indissolubilitatem vinculi conjugalis ipso Jure Naturali ad prædictos casus non extendi, ut adeo Legis civilis dispensatione non indigeat. Derivanda igitur est hæc doctrina ex interpretatione, quæ cum dispensatione confundi non debet. *Conf. ZIEGL. L. 1. c. 7. de J. M.*

§. 29.

Atque hæc sunt, quæ de potestate Legum Civilium in Jus Naturæ differere libuit. Non diffiteor, esse adhuc plura longe, quæ adduci merebantur, aut a doctiori accuratius tradi poterant. Errores, si forte irrepserint, excusabit argumenti dignitas & præstantia.

Neque invitius patiar, si alius meliora docuerit.

F I N I S.

V I R O

Amplissimo, Consultissimo atque Excellentissimo

D O M I N O

JOH. HENRICO KONHARD,

J. U. D. celeberrimo, nec non Supremæ Curiæ Provincialis Lipsiensis Advocato Ordinario,

Parenti Dn. Respondentis optimo

S. P. D.

PRÆSES.

*Q*uanto gaudio affectus sum, Vir amplissime, cum de consensu Tuo certior fierem, fore, ut filius Tuus optima-

rum

EPISTOLA.

rum artium disciplinis imbutus sub qualicumque meo praesidio vires suas in Cathedra Philosophica perichitaretur, silentio potius, quam verbis indicare malo. Collegi enim Tuam erga me benevolentiam, spes quoque me cepit haud vana, Actum disputatorium hoc ipso splendidiorem reddi posse. Prout autem propensionis Tuae erga me professione obstrictissimum me Tibi reddidisti, ita cum filium Tuum charissimum ad gloriam & virtutem grassari, & vestigia Tua legere videam, nihil amplius addo, quam ut optimum Numen studiis illius ex alto benedicere, Tibi vero, Vir amplissime, aetatem eo usque proferre clementissime velit, ut commodis, qua inde expectare potes, feliciter frui queas. Servet Te Deus in plures adhuc annos sospitem & incolumem, quo & gens Tua, & illi quorum causas magna dexteritate in foro quotidie agis, & ego, qui me Tibi commendatissimum esse volo, porro habeant, de quo sibi gratulentur,

Amplitudinis Tuae

studiofissimus Cultor

PRÆSES,

